

Kanker heb je met twee

Marjoke Van Coillie & An-Sofie De Boi
Seksuologen

AZ Sint-Lucas & AZ Sint-Jan, Brugge

Korte voorstelling

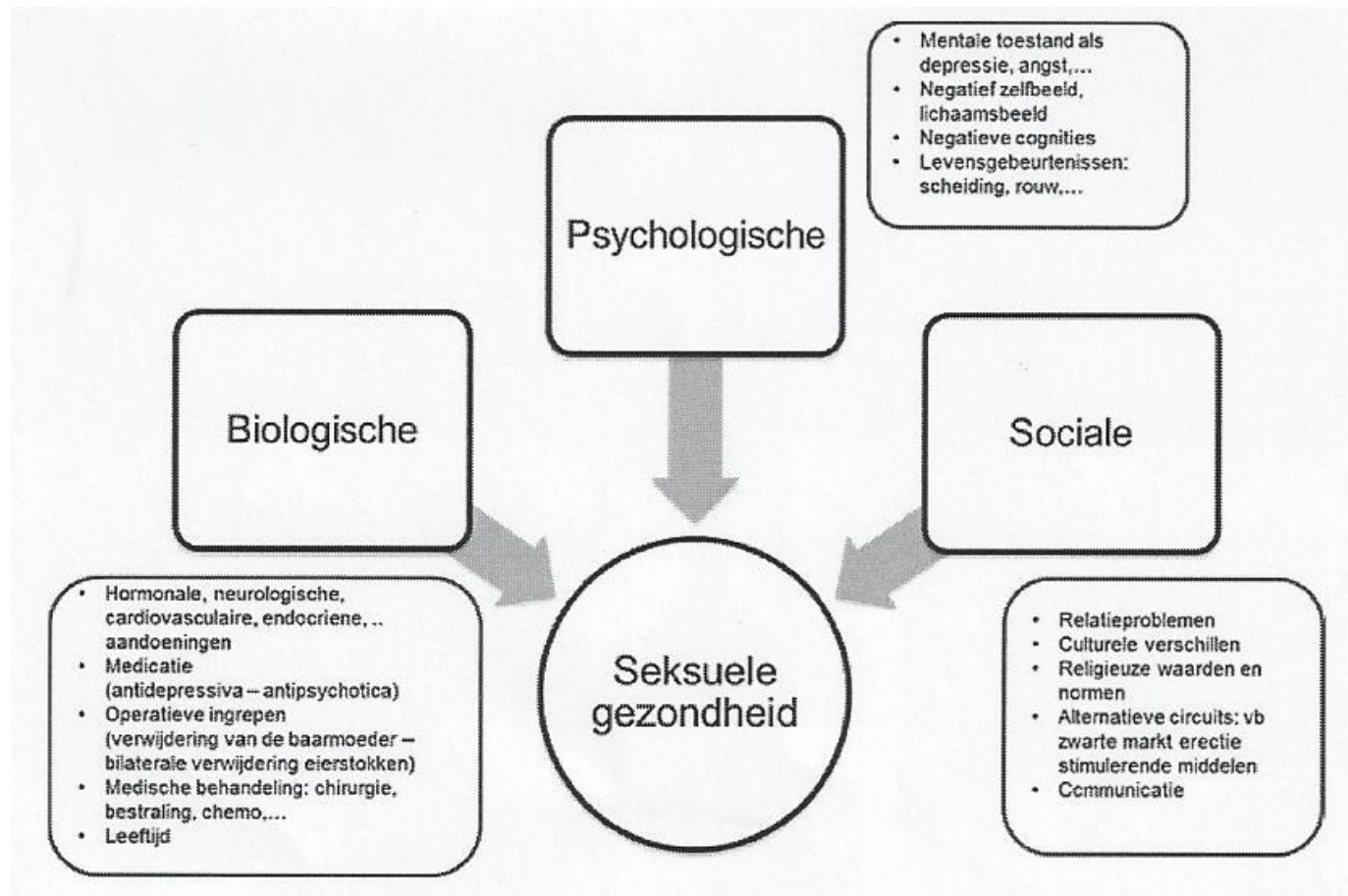
- Marjoke Van Coillie
  - Erkend Seksuoloog en relatietherapeut
  - Aangesloten bij VVS (Vlaamse Vereniging voor Seksuologie)
  - Tewerkgesteld in AZ Sint-Lucas Brugge en privé praktijk Sint-Andries: Connect
- An-Sofie De Boi
  - Erkend klinisch psycholoog en seksuoloog
  - Aangesloten bij VVKP (Vlaamse Vereniging van Klinisch Psychologen)
  - Tewerkgesteld in AZ Sint-Jan Brugge en privé praktijk Sint-Andries: Connect

Inhoud

- Inleiding
  - Wat is seksualiteit?
  - Wat zijn seksuele problemen?
  - Hoe werkt een seksuoloog?
- Seksualiteit en kanker
  - Seksualiteit en kanker: complex
  - Invloed op lichamelijk seksueel functioneren
  - Invloed op persoonlijke/psychologische beleving
  - Invloed op relationele beleving
  - Invloed op seksuele beleving
  - Zoeken naar gidsen op dit moeilijke pad

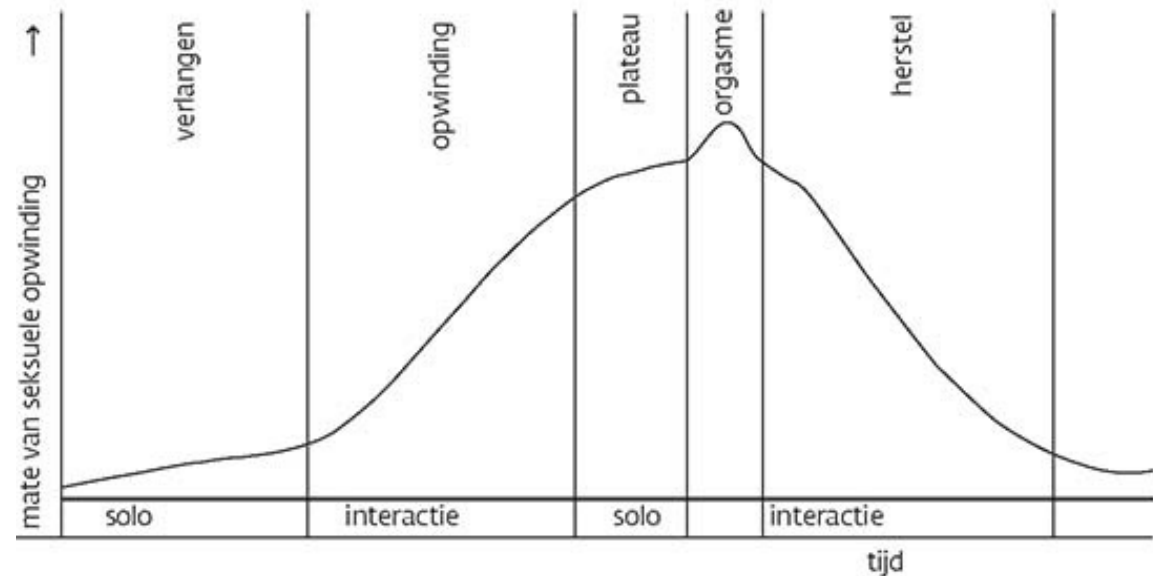
Inleiding-Wat is seksualiteit/intimiteit

- Seksualiteit

Inleiding-Wat is seksualiteit/intimiteit

- Seksueel functioneren: biologisch/lichamelijk
  - Hoe jou lichaam reageert op vrijen, vb. vochtig worden, een erectie krijgen, hoge hartslag..
  - Seksuele respons cyclus

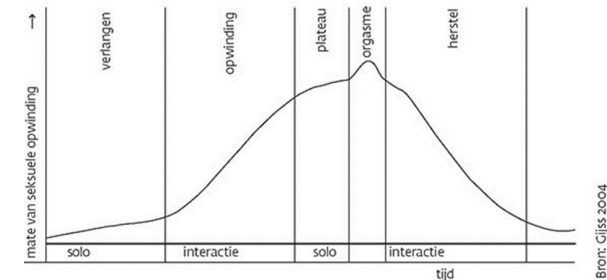

Inleiding-Wat is seksualiteit/intimiteit

- Seksuele beleving: psychologisch, sociaal, cultureel
  - Hoe je je voelt en wat je denkt bij het lichamelijk reageren
  - Vb. gevoel man of vrouw te zijn, gevoel aantrekkelijk zijn...

Inleiding-Wat zijn seksuele problemen

- = wanneer iemand seks niet beleeft/kan hoe men zou willen.
- Seksuele dysfuncties (lichamelijk/biologisch seksueel functioneren)
  - Problemen met seksueel verlangen (minder/meer zin)
  - Problemen met opwinding (lubrificatieproblemen, erectiestoornissen)
  - Problemen met orgasme (te vlug orgasme, niet kunnen klaarkomen)
  - Pijnstoornissen (dyspareunie, vaginisme)
- Seksuele problemen (psychologisch, sociaal, cultureel)
  - Seksuele ontevredenheid (over frequentie, aard van seksueel contact, seksueel contact met derden, uiterlijk...)

Inleiding-Hoe werkt een seksuoloog

- Gesprekstherapie + eventuele thuisopdrachten
- Problematieken
  - *Partnerrelatieproblemen*
  - *Seksuele dysfuncties*
  - *Het heropbouwen van seksuele beleving en relatie na langdurig ziek zijn, zwangerschap, menopauze...*
  - *Vragen of onzekerheid op vlak van seksuele identiteit*
- Individueel en koppeltherapie: beiden zijn mogelijk
- Verloop: intake, vervolggesprekken, afronding

A close-up photograph of two hands clasped together in a supportive grip. The hand on the right is more prominent, showing a silver ring on the ring finger. The skin is light-toned and shows some texture. The background is a blurred blue fabric. The text 'Seksualiteit en kanker' is overlaid in white on the lower left side of the image.

Seksualiteit en kanker

Seksualiteit en kanker-complex

- Niet iedereen ervaart problemen op seksueel vlak. Dit heeft te maken met:
  - De soort kanker, het stadium van de ziekte, de prognose
  - Combinaties van behandelingen en bijwerkingen
  - Gevoelens van angst, schaamte..
  - Andere bestaande medische, psychische, relationele problemen
  - Persoonlijke draagkracht
  - Lichamelijke conditie
- Invloed op 3 aspecten; biol./lichamelijke, psychologische, relationele

Seksualiteit en kanker-Invloed op lichamelijk seksueel functioneren

- Directe of indirecte invloed van operatie, chemotherapie, hormoontherapie, bestraling: niet enkel erectieproblemen
- Rol seksuoloog
  - Samenwerking gynaecoloog, uroloog, kinesist, endocrinoloog en huisarts: multidisciplinair
  - Op een goede manier informeren en doorverwijzen
  - Stilstaan bij de samenhang tussen het lichamelijke en het psychologische functioneren

Seksualiteit en kanker- invloed op de persoonlijke/psychologische beleving

- Een kankerdiagnose vraagt een aanpassings- en verwerkingsproces, vragen en onzekerheden kunnen naar boven komen
- Invloed op psychologische beleving: vb. angst, gevoel eigenwaarde, eigen mogelijkheden posities en rollen, mannelijke of vrouwelijke identiteit
- Rol seksuoloog:
  - Op een goede manier informeren
  - Aanleren van vaardigheden, vb. streefoefening
  - Stilstaan bij persoonlijk functioneren, zelfvertrouwen, onzekerheden, faalangst
  - Samenwerking psycholoog

Seksualiteit en kanker- invloed op relationele beleving

- Sociale steun speelt een cruciale rol
- Sociale omgeving krijgt ook te maken met stress, kanker treft persoon in/en zijn context
- Tips:
  - open communicatie: stel vragen, geef je grenzen aan, gewoon luisteren, wees duidelijk, let op met interpretaties, neem je tijd, blijf proberen : onderzoek Sofie
- Rol seksuoloog:
  - Aandacht voor partner en relaties
  - Seksuele en relationele communicatie: leren open communiceren, leren uitspreken van verlangens en behoeftes

Seksualiteit en kanker- invloed op seksuele beleving

- Belang/betekenis van seksualiteit in relatie varieert
- Belangrijk: hoe was seksuele relatie voor de diagnose (belang, communicatie..)
- Zoektocht naar nieuw evenwicht + eventuele lichamelijke alternatieven
- Tips:
  - open communicatie: wie neemt initiatief, waar heb ik nood aan, wat helpt om opgewonden te worden, wat wil ik wel of niet, zijn er hulpmiddelen nodig,
  - Tijd maken voor elkaar, duidelijke afspraken maken, ontspannen sfeer, start met wat wel nog kan, wacht niet tot het spontaan komt
  - Speciale technieken, houdingen, alternatieven, bekkenbodemspieroefeningen, andere vormen van intimiteit

Seksualiteit en kanker- invloed op seksuele beleving

- Rol seksuoloog
  - Samen zoeken naar mogelijke oplossingen of nieuwe mogelijkheden
  - Thema bespreekbaar maken, stilstaan bij verwachtingen, overtuigingen, gevoelens
  - Informatie geven over: speciale technieken, houdingen, alternatieven..

Ons onderzoek

- Vragenlijst voor man en partner focus op beleving: samenwerking stichting tegen kanker Nederland
- Bevraging van 431 mannen en 118 partners.
- Leeftijd tussen 55 en 85 meeste gelokaliseerde prostaatkanker, meeste radicale prostatectomie
- Aantal vragen voor man 104 en voor partner 68
- Combinatie gesloten en open vragen
- Vergelijking voor en na de diagnose
- Thema's: seksualiteit, intimiteit, relatie, lichamelijk welbevinden, psychisch welbevinden, communicatie binnen de gezondheidszorg

- Veel verschillen! Vandaar praktische tool: korte screening

Thema 1 intimiteit

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

- Seksualiteit heeft een brede betekenis !
- Voor velen heel belangrijk en een voorwaarde voor seksualiteit
- Gaat over fysieke maar ook emotionele verbondenheid vb. samen dingen doen, respect, er zijn voor elkaar in goede en slechte dagen, familie enz

- Intimiteit minst beïnvloed tenzij het voor de diagnose al moeilijk ging
- Score voor de diagnose tussen 6 en 10 na de diagnose tussen 1 en 10

Thema 2 relatie

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

- Bevraging rond beleving van de relatie en relationele communicatie
- Ook afhankelijk van hoe de relatie is voor de diagnose: reeds een moeilijke relatie voordien, vaak meer moeilijkheden tijdens en na de diagnose
- Score zowel voor als na de diagnose tussen 6 en 10
- Goede relatie en goede communicatie zorgt voor een betere aanpassing: daarom verder onderzoek
- Hoe omgaan met relationele moeilijkheden: gewoon ondergaan, relatietherapie, zwijgen en doorgaan, vluchten in werk of hobby's, meer dingen samen doen...

Thema 3 seksualiteit

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

- Zowel seksueel contact, seksuele beleving, seksueel genot en masturbatie: score van tussen de 5 en 10 voor de diagnose naar 1 en 10 na de diagnose en behandeling
- Gaat breder dan enkel erectieproblemen (vb. klaarkomen, minder zin, problemen bij vrouw vb. pijn of droogte)
- Psychologische impact wordt vaak onderschat: invloed op de gehele persoon en relatie.
- Ervaringen met hulpmiddelen zijn verdeeld: verwachtingen liggen vaak hoog, geplande en technische is moeilijk + opwinding nodig
- Velen zoeken hun eigen weg om ermee om te gaan (hangt samen met kwaliteit van de relatie) bijvoorbeeld. andere manieren van vrijen, masturbatie en porno, hulpmiddelen, niet meer vrijen, glijmiddel, penisring, seks plannen enz

Thema 4 bespreekbaarheid binnen de gezondheidszorg

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

- Voorgaand onderzoek toont aan wie op voorhand fysiek en psychologisch geïnformeerd is kan zich beter aanpassen.
- Cliënten moeten weten dat seksualiteit bespreekbaar is en dat wanneer ze vragen hebben ze deze kunnen stellen !
- 93% zegt bespreekbaar maken voor tijdens of na de diagnose en behandeling
- Meeste verkiezen een gesprek (alleen en met partner) eventueel aangevuld met folder en website (vaak zelf opzoeken)
- Wie doet het gesprek: kan door uroloog, verpleegkundige, psycholoog, seksuoloog maar belangrijk iemand met professionele kennis

Thema 4 bespreekbaarheid binnen de gezondheidszorg

- Vaak al veel steun bij partner en lotgenoten. Indien dit er niet is sterkere nood aan professionele hulp (client zijn network bevragen)
- Welke informatie wensen clienten en partners: informatie over mogelijke oplossingen, fysieke en psychologische gevolgen van de ingreep, welke hulpmiddelen/mogelijkheden er zijn en hoe deze toe te passen, hoe nemen we seksualiteit terug op, mogelijkheden tot doorverwijzing
- Belangrijk om client en partner zelf te laten bepalen wanneer en welke informatie ze nodig hebben : daarom screening vooraf

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

Praktische tool: Logo

**SEKSUALITEIT
SPREK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

Praktische tool: Brochure

**SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING**

- Doel: patiënten en partner uitgebreid informeren over zowel fysieke als psychologische als relationele veranderingen bij prostaatkanker
- Het is een uitgebreide brochure die op maat gebruikt kan worden
- Resultaten van het onderzoek en ervaringen zijn erin verwerkt, hierbij ligt de focus op beleving en herkenbaarheid
- Indien er verdere vragen zijn kan er contact opgenomen worden met de stichting tegen kanker

Praktische tool: website

SEKSUALITEIT
SPREEK EROVER
SAMEN ZOEKEN WE EEN OPLOSSING

- Doel: informatie voorziening voor patiënt en partner
- Informatie is gelijklopend aan de brochure
- Enkele filmpjes met professionals en patiënt en partner aan het woord
- Zelfde huisstijl als brochure
- Tips / advies voor professionals om seksualiteit bespreekbaar te maken

Contact?

- Via telefoon of e-mail
- Marjoke:
0472/76.19.17
Marjoke.vancoillie@stlucas.be
- An-Sofie:
050/45.24.70
An-Sofie.deboi@azsintjan.be

Bedankt voor jullie aandacht